

รายงานพิเศษ

บัตรภาพ: บุญโย : เรือง, วิสวล คำสุวรรณ : ภาพ

'คิดฮอด' หนังสือลุ่มน้ำโขง

เวทีแลกเปลี่ยน 'อ่วมไม่อ่วมมือ'

ก่อนที่เราจะพูดถึงการรวมตัวกันเป็น 'ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน' (Asean Economic Community : AEC) นั้น เราน่าจะ 'ทำความรู้จัก' บรรดาประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะบ้านใกล้เรือนเคียง อย่าง กลุ่มประเทศในลุ่มน้ำโขง อย่าง ไทย พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา

สื่อภาพยนตร์ โดยเฉพาะภาพยนตร์สั้น หรือ 'หนังสั้น' ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว มุมมอง วิถีชีวิตของตัวตนและชุมชนได้เป็นอย่างดี และยังมิ 'เวที' ในการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันแล้ว ก็ยิ่งทำให้เรา 'รู้จักมากขึ้น' กันมากขึ้น ย่อมดีต่อความร่วมมือด้านอื่นๆ ตามมาด้วย

เวทีอย่าง เทศกาลภาพยนตร์สั้นนานาชาติ ครั้งที่ 8 E-San Short Film ลุ่มน้ำโขง 2013 ที่มีจุดเริ่มต้นจาก 'กลุ่มคนทำหนังสั้นอีสาน' (E-San Short Film) โดยสมาชิกกลุ่มมีทั้งนัก

วิชาการและผู้กำกับหนังสั้นมารวมตัว อยากเห็นวิถีชีวิต 'คนลุ่มน้ำโขง' ผ่านภาพและเสียง จึงแสวงหาความร่วมมือจาก คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (มมส), สมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย, กระทรวง

วัฒนธรรม, สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส, กลุ่มหอภาพยนตร์อีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม เพื่อจัดงานดังกล่าวขึ้น ซึ่งจัดงานแถลงข่าวไปเมื่อวันที่ 15 กันยายน ที่ผ่านมา

งานดังกล่าว พ่อเมืองตักศิลา อย่าง นพวัชร สิงห์ศักดิ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม ให้ความสำคัญมาเป็นประธานเปิดงาน ยังกล่าวด้วยว่าอยากให้เทศกาลหนังสั้นลุ่มน้ำโขงเป็นงานใหญ่ประจำปีของจังหวัดเลยทีเดียว และพร้อมจะสนับสนุนเต็มที่ ชาติแต่เพียงผู้หลักผู้ใหญ่ของ มมส. อย่าง รศ.ดร.ศุภชัย สมบัติโต อธิการบดี และ ผศ.ดร.สุจิน บุตรดีสุวรรณ คณบดีฯ ที่ไม่ได้มาร่วมงานตามนัดหมาย

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการและผู้กำกับหนังสั้นร่วมเสวนาด้วย อย่าง ศ.เกียรติคุณ ดร.อรรด นันทจักร, ปรัชญา ปิ่นแก้ว (ผู้กำกับฯ ชื่อตั้งของไทย) ภาณุมาศ ดีสัตถา ผู้กำกับฯ หนังสืออ่าหล่า, อาทิตไช บุญดาวเอื้อง ผู้กำกับฯ ภาพยนตร์สารคดีจากลาว 'มีสเตอร์วิน' Cao Trung Vihn ผู้กำกับฯ หนังสั้นจากเวียดนาม และ 'ดร.กว๋าง' Dr. Nguyev hoang quang นักวิชาการจากเวียดนาม

กล่าวสำหรับตัวตั้งตัวตีในการจัดงานนี้ขึ้น คือ 'อาจารย์อยู่' ปรัชชา สาคร สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เล่าให้ฟังว่า จัดมานานมาแล้วหลายครั้ง เดิมเคยประกวดกันในประเด็นความเป็นอีสาน เผยแพร่เฉพาะในอีสาน แต่คราวนี้อยากมองไปที่ การเกิดประชาคมอาเซียนขึ้นมา ยังไม่ได้มองไปไกลถึง 10 ชาติอาเซียน มองเพียงบ้านใกล้เรือนเคียงของเรา คือประเทศในลุ่ม

น้ำโขง-

"เชื่อว่าเรามีบริบททางสังคมที่เหมือนกัน วิถีชีวิตเหมือนกัน วิถีชีวิตคนกับน้ำ จึงคิดว่าเทศกาลหนังสือครั้งที่ 8 ควรเล่นประเด็นคนในลุ่มน้ำโขง เพื่อจะได้เห็นบ้านใกล้เรือนเคียงของเรา..คอนเซปต์ คือ 'คิดฮอด' แต่ละประเทศจะตีความคำว่า คิดฮอดหรือ 'คิดถึง' อย่างไร.."

อีกทั้งเทศกาลหนังสือ

จะเป็นเวทีที่ใช้ให้เราได้พูดคุยกันสำหรับนักวิชาการและนักกำกับหนังในอาเซียน หวังให้ผู้กำกับในแต่ละประเทศเป็นตัวกระตุ้นให้กันทำหนังในประเทศของตนเอง ให้ทำหนังส่งมาในโครงการนี้ หนังสือเล่มความยาว 15 นาที ส่วนกรรมการตัดสินก็มาจากนักวิชาการ นักวิชาชีพ มีรางวัลในประกวดเป็นเงินรวม 5 แสนบาท ติดตามข้อมูลที่ facebook.com/esanshortfilm2013

"หนังทุกเรื่องมีคุณค่าในตัวอยู่แล้ว สามารถบอกรูมิหลังตัวตนผู้กำกับ และประเทศนั้นๆ ได้อยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้โครงการนี้มีอะไรที่มากกว่าการได้หนังสือเล่มหนึ่ง.."

ปรัชญา กล่าว
ความคิดเห็นของ 'มิสเตอร์วิน' ผู้กำกับหนังจากเวียดนาม บอกว่า เป็นโอกาสที่ดีมากจะได้ร่วมมือกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในเรื่องการทำหนังสือระหว่างประเทศ ส่วนหนังสือในเวียดนามเป็นอย่างไรนั้น เขามองว่าผู้กำกับหนังหรือคนทำหนังสือในเวียดนามส่วนมาก ยังเป็นคนอายุน้อย ยังไม่มีประสบการณ์มากนัก กำลังเรียนรู้ ส่วนมากคนทำหนังจากเวียดนามก็ไม่ได้จบการศึกษาด้านภาพยนตร์ ซึ่งส่วนมากจบจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ แล้วมาฝึกทำหนังต่อ ทำให้แต่ละคนที่ทำหนังจึงมีความคิดความมุ่งหมายไม่เหมือนกัน

'อาทิตไช' โปรดิวเซอร์จากหนังสือเล่มน้ำโขง และเป็นผู้กำกับหนังสารคดี หนึ่งในผู้ก่อตั้งบริษัท ลาว นิว เวฟ ซีนีมา โปรดักชั่น เล่าว่า ทีมงานรวมตัวกันมาประมาณ 3-4 ปี แต่จัดทะเบียนให้ถูกต้องตามระเบียบทางการลาวเมื่อ 2 ปีก่อน

กลุ่มผู้กำกับหนังจากลาวก็คล้ายๆ เวียดนาม ยังมี

อายุน้อย แต่ทำด้วยใจรัก บางคนเพิ่งเรียนจบมา และก็ได้มาทางสายภาพยนตร์โดยตรง ส่วนกระบวนการผลิตก็มีผู้แนะนำ แต่มักจะศึกษาจากยูทูปที่มีหนังไทย เอ็มวีเพลงไทย ให้ได้เรียนรู้ เพราะคนลาวฟังภาษาไทยได้

"แต่ก่อนเขาได้ยื่นแต่ว่า หนังสือ อยู่ลาว เรียกว่ารูปเงา จึงคิดว่าเฮ็ดจังได้ลิ้มการทำหนังอยู่ในลาว ซึ่งแต่ก่อนหน้านี้วัฒนธรรมเฮ็ดหนังสือมันมีอยู่ในลาว มันตายไปโดน วัฒนธรรมเฮ็ดหนังสือ เบ่งหน้ามันห่างไปหลาย และต่อมาก็มีบริษัทใหญ่ อย่าง ลาว อาร์ต มีเดีย และกับทางไทย มาเฮ็ดหนังสือเรื่อง 'สบายดี หลวงพะบาง' หนังสือที่ตั้ง ทำให้วัฒนธรรมเฮ็ดหนังสือและเบ่งหน้าเริ่มตื่นตัวขึ้นมา จึงทำให้เราได้มีโอกาสมาร่วมตัวกัน"

เช่นเดียวกับ 'ตัน ภาณุมาศ' ผู้กำกับหนังอีกอ่าหล่าเล่าไปถึงการทำหนังสืออีกอ่าหล่าในลาวว่า เพิ่งย้ายจากไทยไปอยู่ลาว พอย้ายไปก็เจอกลุ่มดั่งกลุ่มนี้เลย มีสมาชิกประมาณ 10 คน คือก็อยากจะทำพัฒนาอุตสาหกรรมหนังในลาว ทำหนังเรื่องแรกจากการร่วมตัวกัน คือหนังเรื่อง 'ปลายทาง' ร่วมกันทำโดยไม่มีค่าตัวอะไรเลย เรื่องที่สองคือ อีกอ่าหล่า มีนายทุนในลาวสนใจเข้ามา หลังจากนั้นก็มีเข้ามาเรื่อยๆ พยายามจะให้หนังต่อเนื่องในลาว

"ปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ในลาวคือ หลายๆ คนยังบ่เข้าใจ ต้องอธิบายกันหลาย มันเป็นเรื่องใหม่ในลาว บ่ว่าจะเป็นเรื่องแคสติ้ง โลกทัศน์ และอื่นๆ พอเราไปขออะไรยังไม่ได้รับความร่วมมือปานใด แต่สุดท้ายพอเขาเข้าใจก็ยินดีจะช่วย.. และนี่เป็นโอกาสที่ดีสำหรับคนที่ทำหนังที่ลาว เพราะเขาก็หาเวที เป็นโอกาสให้คนทำหนังรุ่นใหม่ในลาว ยิ่งอยากออกไปต่างประเทศก็จะเป็นแรงกระตุ้นเพิ่มมากขึ้น.."

ทั้งนี้ ผู้กำกับหนังชื่อดังของไทย 'ปรัชญา ปิ่นแก้ว' มีข้อเสนอแนะไว้ด้วยว่า แม้หนังจะถ่ายทอดวิถีชีวิต ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันก็ตาม ควรมีความบันเทิงเป็นส่วนผสมด้วย เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าถึงง่าย

อย่างไรก็ตาม มากกว่าการประกวดแข่งขัน คือการมี 'เวที' ให้แลกเปลี่ยนกัน ดังนั้น 'ความร่วมมือไม่ร่วมมือ' คือสิ่งที่ 'คนทำงาน' ต้องการมาก เพื่อให้งานออกมาดีที่สุดในที่สุด ■